

Tiltaksprogram for opprydding av spredte avløp 2023 – 2033

Tiltaksprogram – opprydding av forurensning fra spredte avløp 2023 – 2033

Forord

Tiltaksprogrammet bygger på vedtatte
Temaplan for vann og vannmiljø, pkt. 5.3.
Tiltak for privat avløp (Orkland kommunestyre
30.3.2022, sak 22/22). Tiltaksprogrammet
viser bakgrunnen for hvorfor opprydding av
spredte avløp er viktig, samt gir oversikt over
ulike tiltak og prioriteringer.

Målet for oppryddingsarbeidet er å
fjerne menneskelig forurensning, for å
bedre den økologiske vanntilstanden i
kommunens vannforekomster.
Oppryddingsarbeidet skal bidra til at
vannforekomstene oppnår *god* eller *svært god*
økologisk vannkvalitet innen 31.12.2032.

Kommunen som forurensningsmyndighet, har
ansvar for å føre tilsyn med tillatelser
kommunen har gitt til forurensning av
sanitært avløpsvann fra private boliger, hytter,
næringsbygg (mindre enn 50 pe), samt fra
kommunale anlegg (mindre enn 2000 pe til
vann og mindre enn 10.000 pe til sjø). Dette er
utslippstillatelser gitt etter
forurensningsforskriftens kap. 12 og 13.

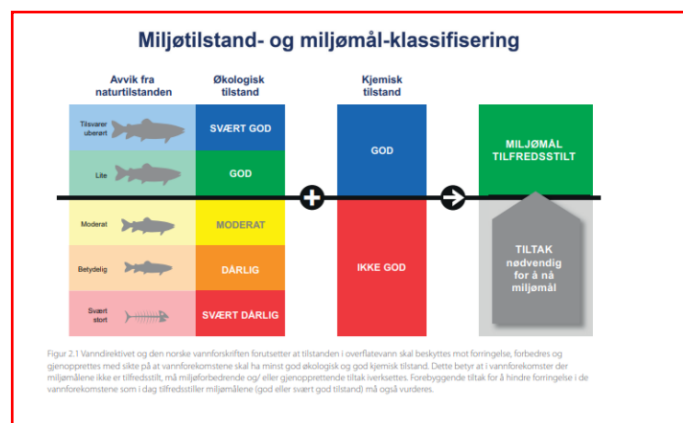
Eu's vanndirektiv har som hovedmål å sikre
beskyttelse og bærekraftig bruk av
vannmiljøet, og om nødvendig iverksette
forebyggende eller forberedende miljøtiltak
for å sikre miljøtilstanden i ferskvann,
grunnvann og kystvann. I regional
vannforvaltningsplan for perioden 2022–2027

er målet å oppnå minst «god» økologisk og
kjemisk tilstand i alle vannforekomster.

For Trøndelag vannregion er det i
planperioden 2022 – 2027 vedtatt en regional
vannforvaltningsplan med tilhørende
tiltaksprogram. For Orklavassdraget jobbes
det kontinuerlig med å sikre gjennomføring av
vannforvaltningsplanen, og utslipp fra private
avløpsanlegg er en av flere faktorer som
påvirker vannkvaliteten.

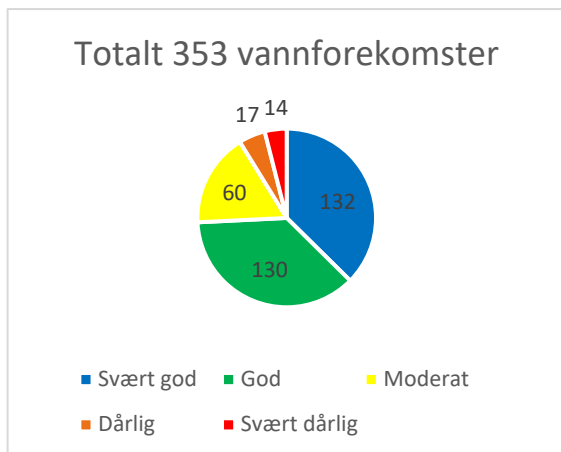
I mange jordbruksområder er det en
sammensatt påvirkning fra landbruk, spredt
avløp og kommunalt avløp. På grunn av dette
fikk alle vannforekomster med “*dårlig*” og
“*svært dårlig*” tilstand grunnet eutrofi utsatt
frist til 2027 – 2033 når departementet
godkjente vannforvaltningsplanen for
Trøndelag. Det presiseres samtidig i
godkjenningen at det forventes at tiden fram
til 2027 benyttes for å sette i verk tiltak.

Det meste av informasjon kommunen har om
vannforekomstene finnes i vann-nett.no,
inngangsportalen til informasjon om vann i
Norge. Noe av informasjonen i vann-nett.no
har lav kunnskapsgrad om vannforekomsten,
men oversikten gir likevel god informasjon om
den økologiske tilstanden.

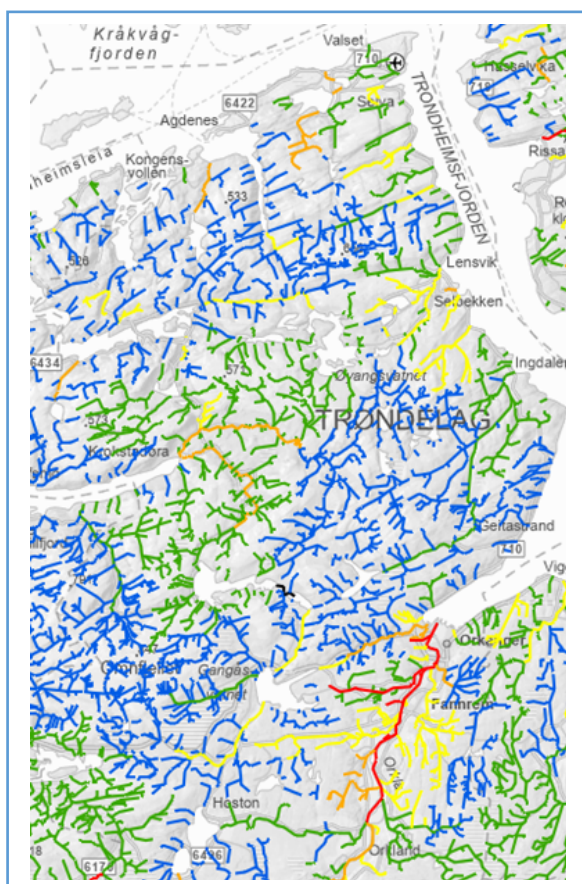

Økologisk tilstand i vannforekomstene

Orklavassdraget har totalt **353** registrerte vannforekomster (overflatevann). Per i dag oppnår 262 vannforekomster miljømålene.

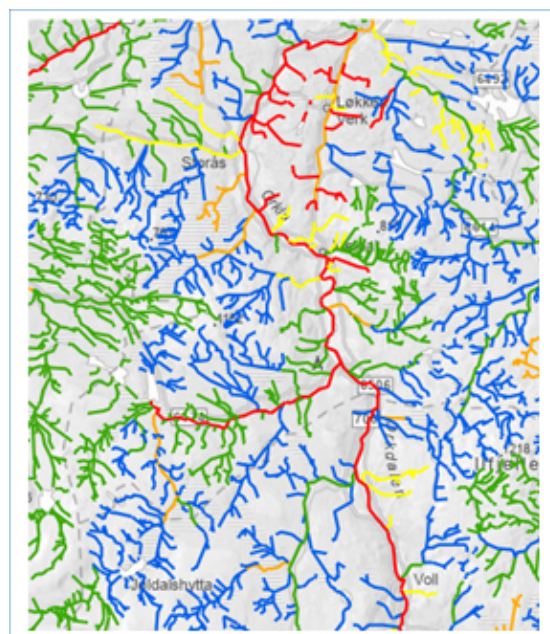
Blå og grønn farge på vannforekomstene viser tilfredsstillende kvalitet, mens gul, oransje eller rød viser vannforekomster med behov for tiltak. Informasjonen er hentet fra vann-

nett.no

Lengst nord i Orklavassdraget viser vurderingene at den økologiske tilstanden jevnt over er god, men at enkelte vannforekomster har behov for å bedre vannkvaliteten. Der hvor vannforekomstene er klassifisert som moderat eller dårligere, ser man større del av befolkning / etablering av avløpsanlegg.

Lengst sør i Orklavassdraget finner man en større andel av vannforekomster med dårligere tilstand.

Blant annet er tilstanden i Orkla vurdert som *svært dårlig*. Det samme gjelder flere sidebekker til Orkla, inkludert Resa. I vannnett.no er følgende tiltak foreslått: «Kartlegging og registrering av spredte avløp langs Ela, Resa og Resvatnet». Disse områdene har stor etablering av fritidseiendommer, og det forventes at det er behov for utskifting av eldre avløpsanlegg.

Antall spredte avløpsanlegg i kommunen:

ReMidt IKS har ansvar for tømning av slam fra de spredte avløpsanleggene. Kommunen har per i dag ikke eget register over avløpsanleggene, men ut fra tømmelisten til ReMidt IKS tømmes **3251 anlegg**.

Av disse er det registrert 2771 slamavskillere, 230 tette tanker, 150 minirenseanlegg, 88 gråvannstanker og 12 utedo/biologiske anlegg.

Det må forventes at det finnes en del avløpsanlegg som per i dag ikke er med i oversikten.

Det er registrert en stor andel slamavskillere i kommunen. I områder med tette masser (som leire), antas det at det finnes flest sandfilteranlegg – og dette er en anleggstype som i dag er vurdert til å ikke overholde rensekravene. Det antas flest infiltrasjonsanlegg i områder med gode grusforhold. For begge typer avløpsanlegg forventes det at de fleste anleggene er modne for utskifting.

Metode for opprydding

Før oppstart av oppryddingsarbeidet er det flere forhold som er viktig å avklare:

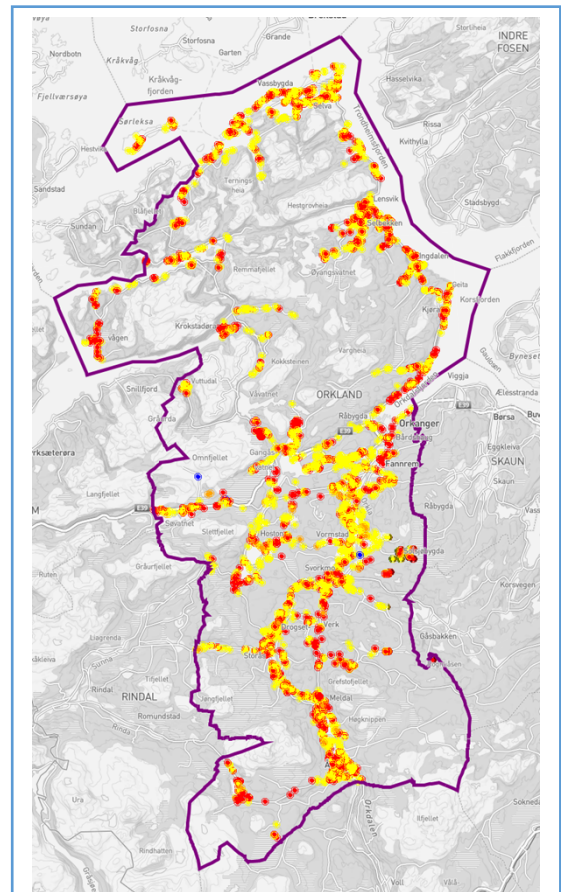
- **Hvor er det planlagt utbygging av offentlig avløp?**
- **Hvilke andre forurensningskilder påvirker vannforekomstene (som landbruk, kommunalt avløp)?**
- **Er det behov for lokal avløpsforskrift for å ivareta lokale behov?**

Kommunen har vedtatt Temaplan for vann og vannmiljø (Orkland kommunestyre 30.3.2022).

I planen er det beskrevet store behov for tiltak på kommunens egne avløpsrenseanlegg, da de fleste av anleggene ikke overholder rensekravene.

I temaplanen står også:

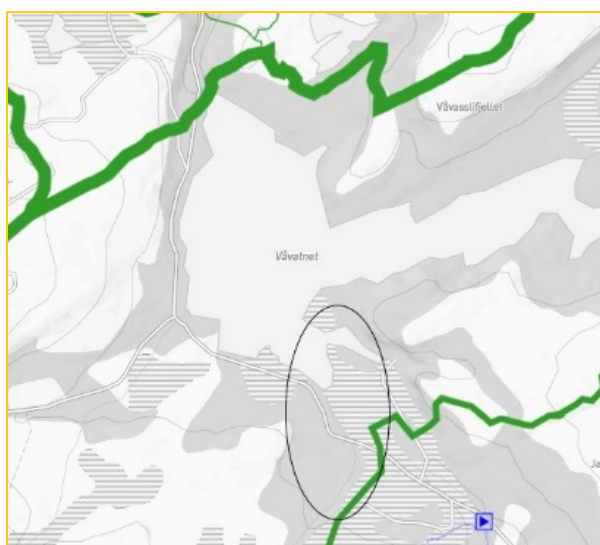
«Kommunen skal legge til rette for at flest mulig kan knytte seg til det kommunale avløpsnett. Ved oppfølging av mangler ved private avløpsanlegg prioriteres områder med mulig avrenning til sårbare resipienter. Ved slamtømming blir anleggene inspisert, og mangler rapporteres til kommunen.»

Plassering av antall tanker som tømmes vist i kart. Røde punkter er anlegg vurdert til å måtte skiftes ut, gule punkter er anlegg som må vurderes nærmere.

Videre sier temaplanen at utbygging av kommunalt avløpsnett skal vurderes fortløpende i områder der dette er mulig. Eventuell utbygging vurderes fortløpende framfor bygging av nye, private avløpsanlegg.

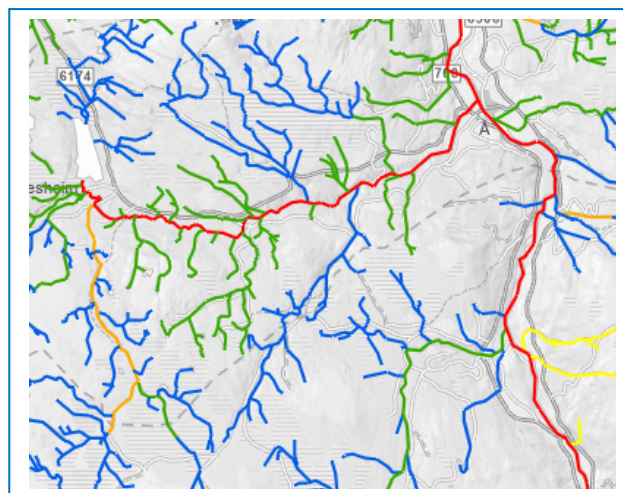
Kommunal vannforsyning er bygd ut i større utstrekning enn kommunalt avløpsnett, og forsyningen kommer fra både grunnvann og overflatevann. Kommunen ansvarlig for godt og sikkert drikkevann til sine innbyggere, og opprydding av forurensning i nedbørfelt til drikkevannsressurser bør være høyeste prioritet.

I sør-enden av Våvatnet er det mange fritidsboliger, og det er behov for mer kunnskap om den sanitære standarden, og om mulige forurensningskilder til drikkevannet.

Videre vil det være naturlig å prioritere opprydding i områder hvor vannforekomstene er dårligst, og hvor opprydding av forurensning fra spredte avløp vil bidra positivt til vannforekomsten.

Informasjon om vannforekomstene i vannnett viser at det er størst behov for tiltak i søndre del av kommunen, hvor det er flere vannforekomster som er vurdert til «svært dårlig».

Eksempel: Resa fra Resvatnet er vurdert å ha svært dårlig økologisk kvalitet. Det er i vannnett.no foreslått å kartlegge registrering av spredte avløp langs Ela, Resa og Resvatnet. I Orkla er det foreslått behov for økt kunnskap.

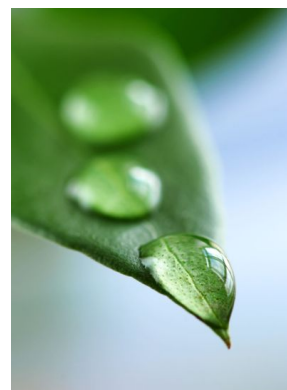
Prioritering av opprydding

Det kommer stadig til ny kunnskap om tilstanden i vannforekomstene, slik sett bør man ikke fastsette en prioriteringsliste, men heller vurdere ut fra enhver tids gjeldende kunnskap.

Samtidig er det fornuftig å starte oppryddingen der gjeldende kunnskap tilsier at tilstanden er dårligst, samt der kommunen har vannforekomster med brukerinteresser, som drikkevannskilder og badeplasser.

Når en vannforekomst vurderes for opprydding, vil det være fornuftig å se på hele nedbørfeltet til vannforekomsten. Dette for å få med all avrenning, for at alle innbyggere i området får samme krav, samt for å gi mulighet for samarbeid om felles avløpsanlegg.

Opprydding av de kommunale avløpsanleggene vurderes på lik linje med de private.

Det foreslås derfor følgende prioritering:

Sone 1

Nedbørfelt til drikkevannskilder, kommunale og private

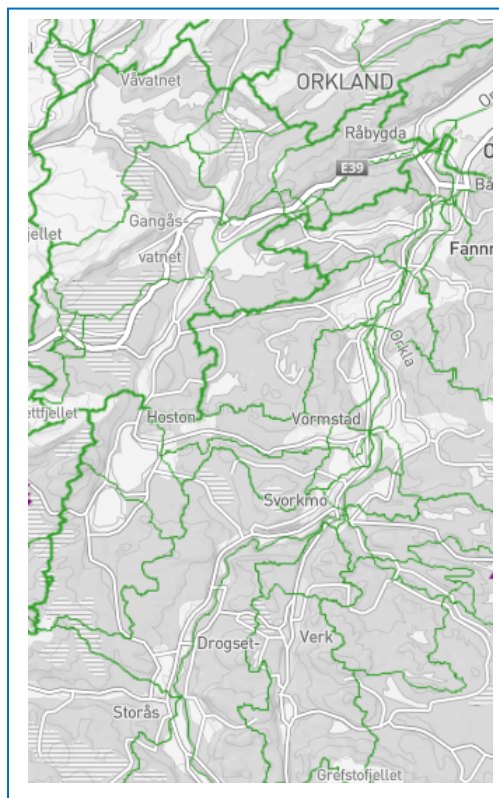
Sone 2

Nedbørfelt til resipienter med brukerinteresser, som kommunale badeplasser, friluftsliv, osv.

Sone 3

Nedbørfelt til bekker og elver, prioritert etter økologisk tilstand og god mulighet for måloppnåelse

Sone 4

Inndeling i nedbørfelt

Saksbehandling i oppryddingsarbeidet

Kommunen skal opptre ryddig, åpen og profesjonell. Berørte anleggseiere skal få god informasjon og veiledning. Saksbehandlingen må være forutsigbar og rettferdig, og saksbehandler må ha så godt kunnskapsgrunnlag som mulig.

Kommunens oppgave i oppryddingsarbeidet, er å føre tilsyn med gitte utslippstillatelser. Eiendommer som slipper ut sanitær forurensning, skal ha godkjent utslippstillatelse fra kommunen. Det må vurderes i hvert enkelt tilfelle om utslippstillatelsen fortsatt kan godkjennes, eller om den må trekkes tilbake fordi avløpsanlegget ikke overholder rensekravene.

Det må vurderes i hvert enkelt tilfelle om det skal utføres dokumenttilsyn, eller om det skal utføres fysisk tilsyn av utslippstillatelse og avløpsanlegg.

Utslipp fra eiendommer som slipper ut forurensning til bekk / elv / vann skal normalt fjerne minimum 90 % fosfor og 90 % organisk stoff. Utslipp til sjø skal normalt fjerne 20 % suspendert stoff (SS) eller 180 mg SS per liter.

Informasjon og veiledning

Det finnes mye godt veiledningsmateriale utarbeidet av stiftelsen Norsk vann, som brosjyrer og rapporter, egnet for anleggseiere. Disse må gjøres tilgjengelig for innbyggerne.

Kommunen skal ha en hjemmeside som informerer og veileder godt, og som jevnlig oppdateres. Saksbehandler må vurdere for hvert enkelt område om det skal inviteres til informasjonsmøte.

Anleggseier skal motta god informasjon om bakgrunnen for oppryddingen, samt motta den informasjon kommunen har om utslippstillatelsen og avløpsanlegget.

Saksbehandling

Oppryddingen bør gjennomføres område for område (nedbørfelt), og følgende saksgang er være aktuell:

1. Kartlegging av avløpsanleggene innen valgt område
 - a. Vurdering av anleggene; type anlegg, tilstand, alder, rensekraft, tilstand bekk / elv / natur m.m.
 - b. Vurdere behov for befaring
2. Informasjon til anleggseier
 - a. Vurdere felles informasjonsmøte
 - b. Informasjon via telefon eller brev
3. Utsending av varsel om pålegg
 - a. Informasjon om bakgrunnen for varselet, hva som kreves, tidsfrister, kostnader, henvisning til hjemmel, m.m.
4. Utsending av pålegg
 - a. Vedtak hjemlet i forurensningslovens § 7 og §18 (nytt avløpsanlegg),
 - b. Alternativt vedtak hjemlet i plan- og bygningslovens §27-2 (tilkobling)
 - c. I vedtaket opplyses tilsvarende informasjon som forhåndsvarsel – det gis normalt 1 ½ - 2 års frist for ferdigstillelse, det gis informasjon om klagerettigheter
5. Utsending av forhåndsvarsel, og videre vedtak om tvangsmulkt
 - a. I få tilfeller må tvangsmulkt vurderes for å få gjennomført kravet fra kommunen
6. Søknad sendes kommunen
 - a. Søknad om utslippstillatelse
 - b. Alternativt søknad om tilkobling
 - c. Dialog med ansvarlig søker / prosjekterende
7. Behandling av søknad
 - a. Utslippstillatelse etter forurensningsforskriften kap. 12
 - b. Tilkoblingstillatelse etter kommunens VA – norm (behandles av Tekniske tjenester)
 - c. Gebyr etter kommunens gebyrregulativ
8. Søknad om ferdigattest
 - a. Tiltaket er ferdig, ferdigattest utstedes
9. Videre oppfølging: Kontroll og tilsyn av gitt utslippstillatelser

- a. Avløpsanlegget legges inn i program for fast oppfølging etter et visst antall år.
 - i. Fysisk befarings
 - ii. Prøvetaking

Kostnader for anleggseier

Ved vurdering av pålegg skal kommunen alltid vurdere kostnad med etablering av nytt avløpsanlegg opp mot forventet redusert forurensning. Dersom avløpsanlegget ikke har vært jevnlig vedlikeholdt over flere år, må anleggseier regne med en investeringskostnad for etablering av nytt avløpsanlegg.

I et oppryddingsområde vil det gå ut felles informasjon til alle i området, og naboer vil bli oppfordret til å samarbeide om felles avløpsanlegg, der det er mulig. Felles anlegg vil bidra til å redusere både investeringskostnaden og driftskostnaden, samt redusere antall private anlegg kommunen er ansvarlig å føre tilsyn av.

Kostnad for et nytt avløpsanlegg vil variere ut fra egnet anleggstype, resipientforhold, grunnforhold, gravekostnader, med mere.

OPPSUMMERING

- Opprydding av spredte avløp gjennomføres som et av tiltakene i vannforvaltningsplanen for vannregion Trøndelag, og som et tiltak i kommunens egen Temaplan for vann og vannmiljø.
- Oppryddingen bør sees i sammenheng med utbygging av kommunalt avløp, samt i sammenheng med tiltak i landbruket.
- Det bør prioriteres å rydde opp forurensning fra sanitært avløp i nedbørfelt med brukerinteresse som drikkevann og badeplasser, og videre

etter den økologiske tilstanden til vannforekomstene

- Videre bør det prioriteres å rydde opp i de sanitære avløp der tilstanden er dårligst, der oppryddingen forventer å bedre tilstanden.
- Anleggseier må informeres godt i forkant av oppryddingsarbeidet, gjennom veiledningsmateriale, kommunens informasjonskanaler og

media.

- Anleggseier må informeres og veiledes godt underveis i oppryddingsarbeidet. Anleggseier skal motta all informasjon kommunen har om anlegget, informeres om bakgrunnen for kommunens krav, forventede kostnader, tidsfrist, samt rettigheter og plikter.

Vedlegg til tiltaksprogrammet:

Faktaark utvalgte vannforekomster mars 23